

Čeho se NAŠE RUCE dotýkaly...

OTEC ZDENĚK DRŠTKA

Jestliže jste spolu s Kristem změřili mocnostem světa, proč si necháváte předpisovat: neber to do rukou, nejez, nedotýkej se, jako byste stále ještě byli v moci světa? (Kol 2, 20–21)

I. března 1998, na I. postní neděli, před třídaceti lety bylo v naší zemi umožněno přijímat eucharistii na ruku, podávali se pouze pod způsobou chleba. Stalo se tak na základě schválení Kongregací pro bohoslužbu po předchozí žádosti našich biskupů.

A vzhledem k pandemické situaci, která v naší zemi trvá, nás nyní biskupové zcela pochopitelně žádají, abychom podávali a přijímali tělo Páně právě do rukou.

Není to ovšem novinka aktuální pandemie. Už roku 1969, konkrétně 29. května, totiž vydala Kongregace pro bohoslužbu dokument, instrukci pojmenovanou podle prvních slov „Memoriale Domini“. Tato instrukce byla vydána s vědomím a se schválením papeže Pavla VI., který ji potvrdil předchozího dne, tj. 28. května 1969. Právě tento dokument stanoví, jak mají biskupové postupovat, má-li být v jejich diecézích umožněno přijímat tělo Páně do rukou.

K čemu tyhle novinky?

Ovšem doklady pro podávání eucharistie na ruku lze dohledat v nejruznějších textech křesťanského starověku. Velmi pečlivý přehled poskytl prof. Jaroslav Polc ve svém článku „Svaté přijímání na dlaň ve

starokřesťanské době“, který vyšel v Teologických textech¹. Zde lze zjistit, že s přijímáním eucharistie na ruku počítají:

- **Tertulián**, teolog z počátku 3. křesťanského století (spis De idololatria);
- **sv. Cyprián**, zemřel mučednickou smrtí roku 258 (spisy De lapsis a De zelo et de invidia);
- **sv. Athanasius**, biskup a učitel církve 4. století, nazývaný „otec ortodoxie“ (V. list z vyhnanství);
- **sv. Jan Zlatoústý**, jeden z nejvýznamnějších kazatelů, biskup Konstantinopole, který zemřel na počátku 5. století (24. homilie na I. list Korintánům, homilie na knihu Izaiášovu);
- **sv. Caesarius z Arles**, světec 6. století;
- **sv. Jeroným**, jeden z největších vzdělanců křesťanského Západu 4. století (81. list biskupu Teofilovi);
- **sv. Basil Veliký**, výjimečný světec 4. století, jeden z tzv. Kappadockých otců;
- **Anastasius Sinaita**, plodný autor 7. století, představený kláštera na Sinaji.

Ve 4. století byl biskupem v Jeruzalémě sv. Cyril. Velmi pečlivě se věnoval vyučování křesťanů, zvláště čerstvě obrácených a pokřtěných. Tak vznikly tzv. Mystagogické katecheze, tedy poučení pro ty, kdo mají být uvedeni do nitra tajemství víry. Citujeme z nich:

„Když přijdeš, neuchvacuj Kristovo tělo rozpráženými rukama ani s roztaženými prsty, ale levou ruku vlož pod pravou jako trůn, jako by přijímaly krále, a na rozevřené dlaně přijmi tělo Kristovo s odpovědí Amen.“²

Jak na to?

Je pravda, že se dnes striktně návodu sv. Cyrila nedržíme. Když přijímáme tělo Páně, vytvoříme z rukou „trůn“ tak, že spodní ruka je ta „šikovnější“, tedy pro praváka pravá, pro leváky levá. Tou pak uchopíme hostii z dlaně horní ruky a vložíme do úst.

O generaci mladší než Cyril Jeruzalémský byl sv. Maruta, biskup z města Mayferkqat (pozdější Martyropolis) na syrsko-arménsko-perském pomezí. Jeho slova rozhodně stojí za zmínku:

„Vskutku, kdykoli nyní přistupujeme k tělu a krvi Páně a přijímáme je na své ruce, věříme, že tělo objímáme a že my sami jsme z jeho těla a z jeho kostí.“

A velmi podnětný je i text ze spisu o kněžství od zmiňovaného sv. Jana Zlatoústého:

„Jaký je to zázrak! Toho, který s Otcem sedí nahoře, drží ruce všech v oné hodině, a těm, kteří si to přejí, se dává dotknout a přijmout.“

Vraťme se do současnosti

Podívejme se také na text,³ který napsal papež Benedikt XVI. ještě jako biskup Joseph Ratzinger:

„Námítka, nad kterou bychom se chtěli zamyslet, se týká přijímání: zda vkleče, nebo vestoje, zda na ruku, či do úst. Nejprve bych chtěl říci, že oba postoje jsou možné, a všechny kněze prosím o to, aby byli tolerantní, aby jednomu každému ponechali možnost rozhodnout se; nadto bych vás všechny ještě chtěl poprosit, abyste tuto toleranci připojili a druhého nepodezřívali, jestliže se rozhodne k určité formě.“

Neměli bychom přitom zapomenout na to, že jsou nečisté nejen naše ruce, ale také náš jazyk a také naše srdce, a že jazykem hřešíme často více než rukama. Největším rizikem a zároveň nejvyšším vyjádřením pro milostiplnou Boží dobrotu je, že se ho smí dotýkat nejen ruka a jazyk, ale také srdce. Že Pán do nás vstupuje a v nás a s námi žije, že

se chce zevnitř stát středem našeho života a jeho proměněním.“

Sám mám zkušenosti s podáváním eucharistie coby akolyta, jáhen a kněz. Nesetkal jsem se dosud s tím, že by někdo přijímající na ruku jakýmkoli způsobem projevil třeba jen

náznak neúcty k eucharistii nebo pochybnosti o Kristově reálné přítomnosti. Znáám naopak mnohé takto přijímající jako lidi pevné a hluboké víry, ochotné napřít síly pro církve, která je přece také Kristovým tělem, laskavé a přátelské, poctivé a bezúhonné.

Sám jsem – zvláště v této nesnadné době – rád, když mohu podávat Kristovo tělo do rukou a vyvarovat se tak nebezpečí přenosu nemocí; těžko se totiž vyvarovat dotyku jazyka či rtů přijímajících. A sám jsem – vzhledem k tomu, že v zimě mívám často oschlé a okoralé rty – byl rád, když jsem mohl na ruku eucharistii přijmout.

Když kladu Kristovo tělo lidem do rukou...

– často do upracovaných, mozolnatých rukou, vrací se mi na mysl obraz sv. Josefa, který celý svůj život rukama vydělával na živobytí pro sebe, pro Pannu Marii i pro Božího Syna – a který ve svých upracovaných, mozolnatých rukou tesaře často s láskou choval a hýčkal maličkého Ježíška.

Když kladu Kristovo tělo lidem do rukou, často se takto ocitne v těsné blízkosti snubního prstenu. A v tu chvíli se mi vybaví slova sv. Pavla o velikém tajemství lásky

muže a ženy, které je svátostným obrazem velikého tajemství vztahu Krista a církve – církve, která roste a žije z eucharistie. A znovu a znovu se mi vrací povědomí o těsném spojení manželství a eucharistie, o eucharistické podstatě manželství: o těsné blízkosti slov „odevzdávám se ti a přijímám tě“ a slov „vezměte a jezte – toto je moje tělo, které se za vás vydává“.

Co napsat závěrem?

Snad se budou hodit slova sv. Efréma Syrského, kterými odpovídal v polemice s těmi, kdo pokládali tělo a hmotu za zlé:

„Kdyby tělo bylo dílem ďábovým, Kristus by nikdy ke svému tělu nepřipojil tajemství. My však o něm tvrdíme, že je velmi dobrý ten, od něhož jsme přijali ruce, jimiž bychom přijímali jeho tělo.“

Snad těchto pár řádků poslouží jako svědectví, jak o něm píše sv. Jan: „O tom, co bylo od počátku, co jsme slyšeli, vlastníma očima viděli, bedlivě pozorovali a čeho jsme se svými rukama dotýkali, o Slovu života svědčíme a zvěstujeme vám.“ (1 Jan 1, 1)

Foto: Reimar, wideonet, theartofphoto - Adobe stock; Betty Hornikova - Člověk a víra

¹ č. 5, ročník 1995, str. 168–169

² V. mystagogická katecheze, č. 21, 1128

³ stat' Hostina smířených – slavnost zmrtných-vstání, která pochází z knihy Eucharistie – Mitte der Kirche, vydané poprvé v Mnichově roku 1978, podruhé v Augsburgu 2001 (pod novým titulem Gott ist uns nah, Eucharistie: Mitte des Lebens). Český vyšla tato stat' v revue Salve ve 2. čísle 15. ročníku (rok 2005) v překladu Jany Štefkové a Norberta Schmidta.